

Fazil SƏNAN

YARMARKADA

◆ Hekayə

Həkim Bayramın xəstə anasını müayinə edib, resept yazdı. Verdi Bayrama, tapşırırdı ki, gecikdirməsin.

- Həkim, dərdi nədi? Yəni bu dərmanların bir köməyi olacaq?
- Biz əlimizdən gələni edəcəyik.

Bayram əlindəki on manatı həkimin cibinə basdı. Darvazadan yola salıb evə qayıtdı. Eyvandakı stulda oturub, qayğılı-qayğılı sürəhiyə dirsəkləndi. Arvadı Afaq gətirdiyi çay dolu stəkanı, qəndqabını Bayramın qarşısına qoydu.

Afaq:

- Nə yaman fikrə getmisən? Həkim çöldə nə dedi?
 - Heç nə. Dərman almağa bir qəpik də yoxdu. Nətər alım? Bir manatlıq dərmanı indi on manata verirlər. Bu nə yaşamaqdı, bu nə vəziyyətdi? Gör nə günə salıblar bizi. İş də vermirlər gedək hamballıq eləyək, heç olmasa, dərman pulunu qazanaq. Dedik hamı qaçıb gedir kənddən şəhərə, biz getməyək. Onlar kimi olmayaq. Evimizə, yurdumuza sahib çıxaq. Nə təhər? Yaxşı, mən başıdaşlı neynim indi?
 - Neynəyək, hamı nətəri, biz də elə.
 - Gedək oğurluq eləyək? Buna məcbur eləyirlər bizi? Kəndçi kənddə ölməlidir?
 - İstəyirsən kredit götür.
 - Bir uçuq evimiz var, onu da bank əlimizdən alsın, qalaq düzdə.
 - Fikir eləmə, hər qaranlıq gecənin bir işıqlı səhəri var. Qoy görək bir şey fikirləşərik. – Afaq boşalmış stəkanı mətbəxə apardı.
 - Gətirmə, istəmirəm. Acın zəhləsi çaydan gedər.
- Birdən Afaq mətbəxdən sevincək qayıtdı:
- Tapdım! Tapdım!
 - Nə tapdın?

– Qarıda dörd dənə xoruz hinduşka var. Birinin 8-9 kilo əti olar. Nə qədər aşağı satsan, birini 25-30 manata verərsən. Dərmanın pulunu ödəyər. Biz onları yeməsək də olar, əsas Züleyxa xaladı, sağalsın, dursun ayağa.

– Pul qalsa, sənə hədiyyə alacağam.

– Mənə heç nə lazım deyil. Əsas anandı.

Səhər işıqlanar-ışıqlanmaz, Afaq qalxıb hinduşkaları tutub ayaqlarını bağladı. İkisini bir torbaya saldı, ikisini də bir torbaya. Hinduşkaları yerbəyer elə-yəndən sonra, tez qayıdıb çaydanı doldurub qaz plitəsinin üstünə qoydu. Stolun üstünə Allah verəndən qoyub, çayı dəmlədi və yataq otağına keçib Bayramı qal-dırdı:

– Dur, a Bayram. Çörəyini ye, get bazara. Hinduşkaları torbaya salıb, qoymuşam hinin qabağına.

Afaq Bayramı darvazadan ötürəndə tapşırırdı ki, ucuz verməsin. Dərmanların hamısını ala bilsin.

Bazarın qələbəliyindən ağız deyəni qulaq eşitmirdi. Bazar alverçiləri kəndlərdən gətirilmiş bostan, tərəvəz məhsullarını ucuz alıb baha satmaq üçün dil tökürdülər.

– Sənindi? – rəsmi geyinmiş orta yaşlı kişi hinduşkaları göstərib Bayramdan soruşdu.

– Mənimdi!

– Neçəyə verirsən?

– Biri 30 manatdır.

– Biri neçə kilo olar?

– Aşağısı 9-10 gələ.

– Ta denən hərəsi bir toğludur ki.

– İnanmırsınızsa, çəkə bilərəm, – deyən Bayram cibindən tərəzi çıxartdı.

– Lazım deyil. Deməli, birini 30 manata deyirsən. Yaxşı, gəl belə razılaşaq, sənə bir təklifim var. Hinduşkaları götürüb gedirik yarmarkaya. Sən orada hinduşkaların yanında durursan. İcra başçısı saat 10-da gəlib yarmarkanı gəzəcək. Bir-bir qiymətlərlə maraqlanacaq. Sənin yanına çatanda, soruşanda, deyərsən hinduşkanın biri 9-10 manatdır.

– A kişi, 9-10 manata hinduşka olar? Mən axmaq-zadam? – Bayram əsəbini güclə boğdu.

– Bacoğlu, bir səbrin olsun. Mən də bilirəm ki, 9-10 manata hinduşka yoxdur. Sonrası budur ki, başçı gedəndən sonra yenə malını öz istədiyini qiymətə sat. Kimdi sənin kefinin ağası? Həm yarmarkada görün, həm də bu gün ora adam çox gələcək, istədiyini qiymətə sat.

– Adınız nədir?

– Qurban. Mənim işim yarmarka təşkil etməkdə. Sənə şərait yaradırəm. Bundan yaxşı nə istəyirsən? Bu saat kəndlərdən camaat ora axışır.

– Görürəm, ziyalı adamsınız. Qurban müəllim, yarmarkada başçının arxasınca bir dəstə alverçi hərlənir. Həmin adamlar elə fürsət gözləyirlər. Ağ-zından qiymət çıxar-çıxmaz, o saat dediyin qiyməti çıxardıb verirlər. Sən də qalır-san içindən yana-yana. Yox, qadan alım Qurban müəllim. Siz dediyinizi mən bacarmaram. Anam xəstədir. Bu hinduşkaları gətirmişəm ki, satıb, anamın dər-manlarını alam.

– Belə şeylərdən mənim də acığım gəlir. Özü də heç kimə o fürsəti vermərəm. Kəndli gərək öz malını haqqına satsın. Başçı yarmarkanın təşkilini mənə ona görə tapşırır ki, mənim xasiyyətimi bilir. Yox, sən deyən olarsa, başçının yanında sənə 9-10 manat verib hinduşkalalarını alsalar, sonra hər birinin 35 manatdan pulunu məndən istə. Danışdıq? – Qurban əlini Bayrama uzatdı. Bayram da kişinin əli bazarın ortasında havada qalması deyə tutdu. Həm də kişinin 35 manat deməsi onu ürəkləndirdi. Tez vurub-çıxdı, 140 manat üzünü güldürdü.

– Di götür hinduşkaları, get yarmarkaya. Münasib bir yer tap, soruşan olanda da denən yeri Qurban müəllim verib. Başçı gələnə kimi 35 manatdan de. Alan olsa, sat. Halal malındı.

Qurban Bayramı yarmarkaya yola saldı.

Bayram hinduşkaları münasib bildiyi yerə qoyub müştəri gözləyirdi. Qurban əməlli-başlı yarmarka təşkil eləmişdi. Quş südü axtarsan, tapardın, kimin nəyi var idi, götürüb bura gəlmişdi.

Nəhayət, başçı başının dəstəsilə yarmarkaya daxil oldu. Elə bil toyxanaya bəy girdi. Hamı əl çaldı, bir ağızdan “Yaşasın Həsənzadə! Camaat üçün bolluq ya-radır, qayğı göstərir! Var olsun Həsənzadə!” bağırdılar.

Həsənzadə piştaxtaların, maşınların yanından keçəndə ayaq saxlayırdı, hardan, hansı kənddən gəldiyini Qurban izahat verirdi. Həsənzadə hər şeyi bir-bir soruşurdu, götürüb baxırdı, imkan yaradırdı ki, başçuları da həmən vaxt gəlib onun gözünün qabağında alış-veriş eləsinlər, sonra da dönüb onu tərifləsinlər. Bu qədər yaxına kənar adam girə bilməzdi. Qurbanın razılığı olmadan, onun adamı olmadan kim başçının yanına soxula bilərdi, kim mal ala bilərdi? Həsənzadə də bilirdi ki, bu girəvədən səmərəli istifadə edənlər Qurbanın adamlarıdır.

Başçı gəzə-gəzə gəlib Bayramın yanına çıxdı.

– Qurban, bunlar nə yaxşı hinduşkalardı.

– Əmrah müəllim, yarmarkada hər şey var. Görürsüz, bazardan da ucuz. Kəndli öz malına özü qiymət qoyur. Neçəyə istəyir satır. Hamı da razı...

– Yaxşı təşkil etmişən, Qurban. – Quşlar neçəyədir, oğlan? – Həsənzadə Bayramdan soruşdu.

– Doqquz-on manat.

Bayramın ağzından söz çıxan kimi arxadan çəlimsiz, arıq bir kişi elə bil bayaqdan bu anı gözləyirmiş. İrəli çıxıb əlində hazır tutduğu pulu bayrama uzatdı. «Düzdürmü, bacoğlu?» deyib hinduşkaların dördünü də götürdü.

– Hə, düzdü, 36 manatdı. – Bayram nələc dedi.

– Toya xərcləyəsən. – Kişi ilan kimi sivişib gözdən itdi.

Bayram pulu cibinə qoyub düşdü Qurbanın dalınca. Elə ki Həsənzadə maşına əyləşib yarmarkadan aralandı, Bayram Qurbanın qarşısına dikildi:

– Sizə nə lazımdı? – Qurban acıqlı soruşdu.

– Qurban müəllim, necə nə lazımdı? Pulumun qalanını verin. Bayaq dedim, axı anama dərman almalıyam.

– Kimsən ə sən? Nə pul? Nə dərman? – Qurban bozardı.

– Deyəsən, məni axmaq yerinə qoyursuz? Dörd hinduşkanın yiyəsiyəm. Bazardan bura göndərdiniz. Söz danışdıq axı. Hinduşkanın birini 35 manat qiymət elədik. Sizin sözünüzə görə 4 hinduşkanı 36 manata vermişəm. Qalan pulumu verin, çıxım gedim.

– Sənin hinduşkanı mən satmışam? Mən qiymət qoymuşam? Mən sənə nəyə pul verməliyəm? Yeri get, işinlə məşğul ol.

– Bu saat pulumu verməsən, sənin başına oyun açacam. Əl çəkən deyiləm. Söz kəsmisən, sözünə əməl elə. Ver pulumu!

– Bazarda hinduşkanı satıb, gəlib burda da məndən pul istəyirsən, – o, bu dəfə elə bağırırdı ki, yaxınlıqdakı polislərin də diqqətini çəkdi. – Bu haranın dəlisidir? Gəlib yapışıb yaxamdan. Məni şərliyə bu köpəyoğlu.

– Mənəm köpəyoğlu? – Bayramın yumruğu Qurbanın çənəsinə dəyən kimi, o boyda kişinin ayaqları yerdən üzüldü, arxası üstə gölməçəyə çırpıldı.

Polis ley kimi özünü yetirdi, Bayramın qollarını arxaya burub sürüyə-sürüyə maşına tərəf apardılar...

Gəncə

